

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การศึกษารูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายและเสริมสร้างศักยภาพของกลุ่มสวัสดิการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลสันทรายงาม เทศบาลตำบลเมืองราย จังหวัดเชียงราย องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อเกลือเหนือ และองค์การบริหารส่วนตำบลไชยวัฒนา จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มสวัสดิการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลสันทรายงามและเทศบาลตำบลเมืองรายจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายและเสริมสร้างศักยภาพของกลุ่มสวัสดิการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลสันทรายงามเทศบาลตำบลเมืองรายจังหวัดเชียงราย องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อเกลือเหนือ และองค์การบริหารส่วนตำบลไชยวัฒนาจังหวัดน่าน โดยขอเสนอผลการศึกษาลำดับ ดังนี้

ผลการศึกษากระบวนการสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มสวัสดิการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลสันทรายงามและเทศบาลตำบลเมืองรายจังหวัดเชียงราย

1. ผลการศึกษากระบวนการสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มสวัสดิการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลสันทรายงาม

จากการศึกษากลุ่มสวัสดิการชุมชนของเทศบาลตำบลสันทรายงาม จังหวัดเชียงรายพบว่า มีกองทุนสวัสดิการทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการรวม 11 กลุ่ม ในรายชื่อต่อไปนี้

1. กลุ่มออมวันละบาท มีการบริหารจัดการโดยคณะกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งตัวแทนทั้ง 7 หมู่บ้าน
2. กลุ่มออมทรัพย์ (บ้านหนองบัว) เป็นกลุ่มสวัสดิการชุมชน ซึ่งเกิดจากการแก้ไขปัญหาหนี้ของระบบของคนในชุมชนเมื่อปี 2546
3. กลุ่มร้านค้าชุมชน (บ้านหนองบัว) เป็นกลุ่มสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการในการซื้อสินค้าของคนในชุมชน
4. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลสันทรายงาม การได้มาซึ่งคณะกรรมการ ให้จัดประชุมสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลสันทรายงาม เพื่อคัดเลือกตัวแทนสมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน และให้คณะกรรมการกองทุนประชุมเพื่อคัดเลือกประธาน และพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิในเขตพื้นที่ จำนวน 2 คนเป็นคณะกรรมการ
5. กองทุนออมทรัพย์หมู่ 5 หมู่ 1
6. สวัสดิการญาติช่วยญาติ
7. สวัสดิการฌาปนกิจ

8. กองทุนประกันความเสี่ยง
9. กองทุนเพื่อนช่วยเพื่อน
10. กองทุนรวมเพื่อน
11. สวัสดิการรักแม่

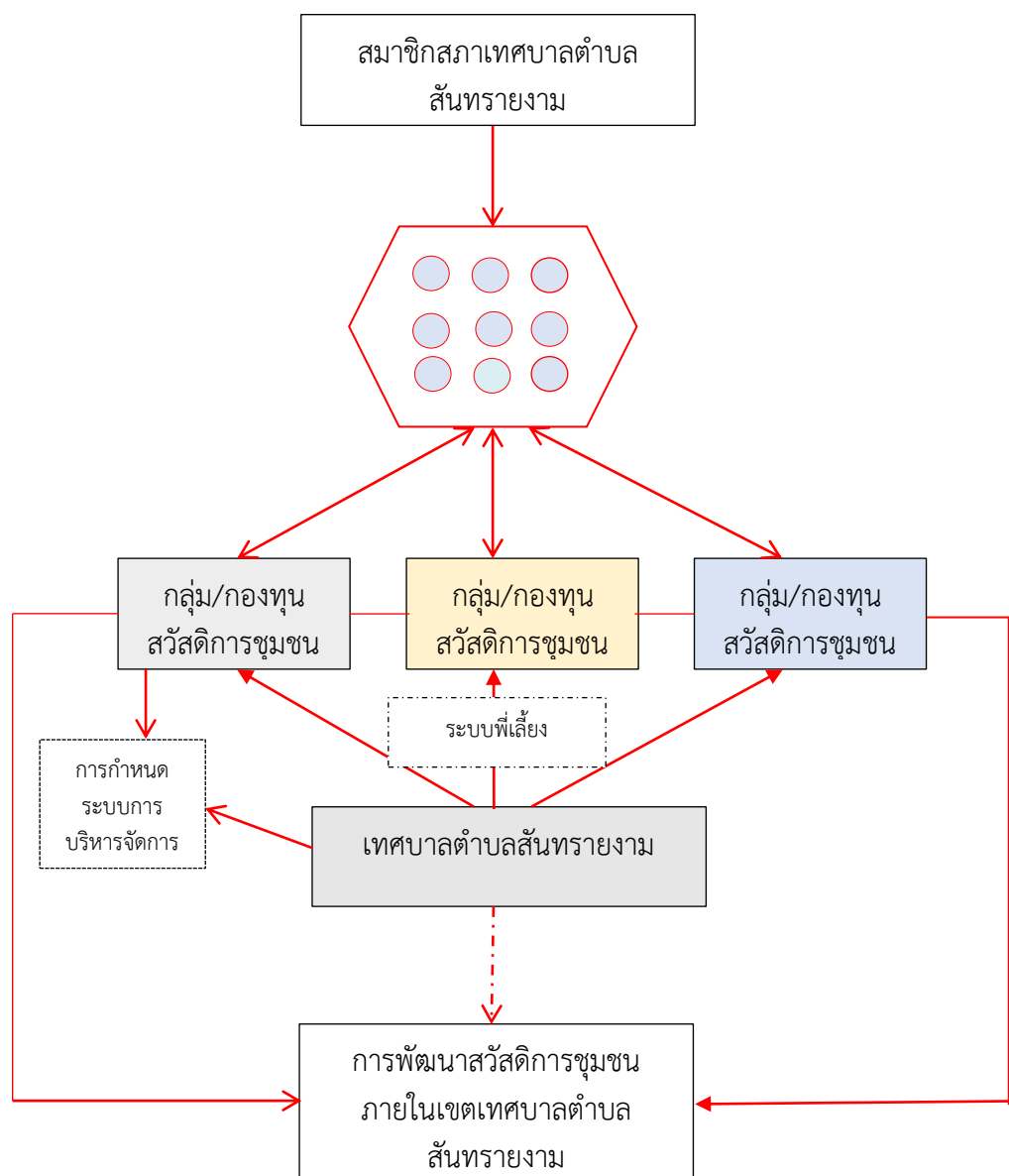
กลุ่มสวัสดิการชุมชนทั้ง 11 กลุ่มในตำบลสันทรายงาม เกิดขึ้นจากการที่ผู้นำชุมชน ซึ่งได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาลได้ไปประชุมและศึกษากลุ่มสวัสดิการชุมชนในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งเห็นว่ากลุ่มสวัสดิการที่ได้ศึกษานั้นเป็นกลุ่มที่สามารถช่วยเหลือสวัสดิการแก่ประชาชนในด้านต่างๆ ภายในชุมชนได้ โดยเฉพาะเงินทุนสำหรับดำเนินชีวิตประจำวันหรือใช้ในการประกอบอาชีพ สมาชิกสภาเทศบาลจึงได้นำแนวคิดการจัดทำกลุ่มสวัสดิการชุมชนขึ้นมาภายในเขตเทศบาลตำบลสันทรายงาม โดยเสนอต่อที่ประชุมสภา เพื่อก่อตั้งกองทุนในตำบล ทั้งนี้ ยึดหลักการสำคัญ คือ ประชาชนจะเป็นผู้ดำเนินการในกองทุนเอง โดยเจ้าหน้าที่ของเทศบาลจะทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงาน ที่มีกระบวนการบริหารกลุ่มอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ มีการเสนอให้มี ประธานกรรมการกลุ่ม/กองทุน และคณะกรรมการบริหาร โดยที่มาของประธานจะต้องได้รับการยอมรับให้ขึ้นมาดำรงตำแหน่ง การบริหารกองทุนมีการจัดบันทึกข้อมูลอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร และมีการประชุมประจำปี

แนวคิดการจัดตั้งกลุ่มสวัสดิการสังคมจึงได้ริเริ่มขึ้น ภายใต้ฐานแนวคิด คือ ประชาชนดำเนินการบริหารจัดการกองทุนเอง โดยราชการส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลสันทรายงาม เป็นองค์กรหลักในการสนับสนุนให้การจัดตั้งประสบความสำเร็จ จึงอาจถือได้ว่าช่วยให้กลุ่มสวัสดิการชุมชนต่างๆ ในเทศบาลตำบล สันทรายงามมีความเข้มแข็ง อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มออมทรัพย์หมู่ 5 และหมู่ 1 ทำให้ทราบว่ากลุ่มสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลสันทรายงามมีกระบวนการสร้างความเข้มแข็งโดยเริ่มต้นตั้งแต่กระบวนการจัดตั้งกลุ่มที่มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างประชาชนผู้สนใจอย่างไม่เป็นทางการ และมีการอาสาเข้ามาเป็นคณะกรรมการของกลุ่ม ทั้งนี้การในกระบวนการดังกล่าวได้รับการเสริมหนุน หรือเรียกได้ว่าเป็นที่ปรึกษาจากบุคลากรทุกระดับจากเทศบาลตำบลสันทรายงามเป็นหลัก อันส่งผลให้กลุ่มสวัสดิการในชุมชนเทศบาลตำบลสันทรายงามสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น กลุ่มออมวันละบาท กลุ่มออมทรัพย์ (บ้านหนองบัว) และกลุ่มร้านค้าชุมชน (บ้านหนองบัว) (ประธานกลุ่มออมทรัพย์, 21 กุมภาพันธ์ 2560) ซึ่งการอาสาเข้ามาจัดตั้งและร่วมกันบริหารกลุ่มดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม และมีการวางกฎระเบียบเพื่อถือปฏิบัติร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก และมีชี้แจงกฎระเบียบให้สมาชิกได้รับทราบอย่างทั่วถึง

นอกจากนี้ในกระบวนการสร้างและพัฒนาให้กลุ่มเข้มแข็งได้นั้นดังกรณีตัวอย่าง 3 กลุ่มสวัสดิการข้างต้น การมีสมาชิกกลุ่มที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มย่อยที่ช่วยควบคุมและบริหารกันเอง เสมือนการมีหัวหน้ากลุ่มย่อยอย่างไม่เป็นทางการที่ทำหน้าที่กำกับสมาชิกกลุ่มที่สนิทสนมกัน ถือได้ว่าทำหน้าที่ช่วยเหลือกรรมการและประธานกลุ่มสวัสดิการ ตลอดจนการมีธรรมาภิบาล โดยเฉพาะด้านความโปร่งใสของคณะกรรมการกลุ่ม ที่ส่งผลให้กลุ่มมีความเข้มแข็งโดยสามารถขยายสมาชิกของกลุ่ม

เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามจากการการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารกลุ่มสวัสดิการทั้ง 3 กลุ่มพบปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขสำหรับการบริหารจัดการต่อกลุ่ม คือ การเพิ่มทักษะการบริหารจัดการให้กับคณะกรรมการกลุ่มสวัสดิการ เช่น ทักษะการบริหารจัดการ ระบบสารบัญ การส่งต่องาน และคู่มือการปฏิบัติงาน เป็นต้น

จากกระบวนการเกิดขึ้นและการบริหารกลุ่มสวัสดิการชุมชนภายในเขตเทศบาลตำบลสันทรายงาม ข้างต้น สามารถแสดงเป็นแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แสดงกระบวนการสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มสวัสดิการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลสันทรายงาม จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษากระบวนการสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มสวัสดิการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลเมืองรายจังหวัดเชียงราย

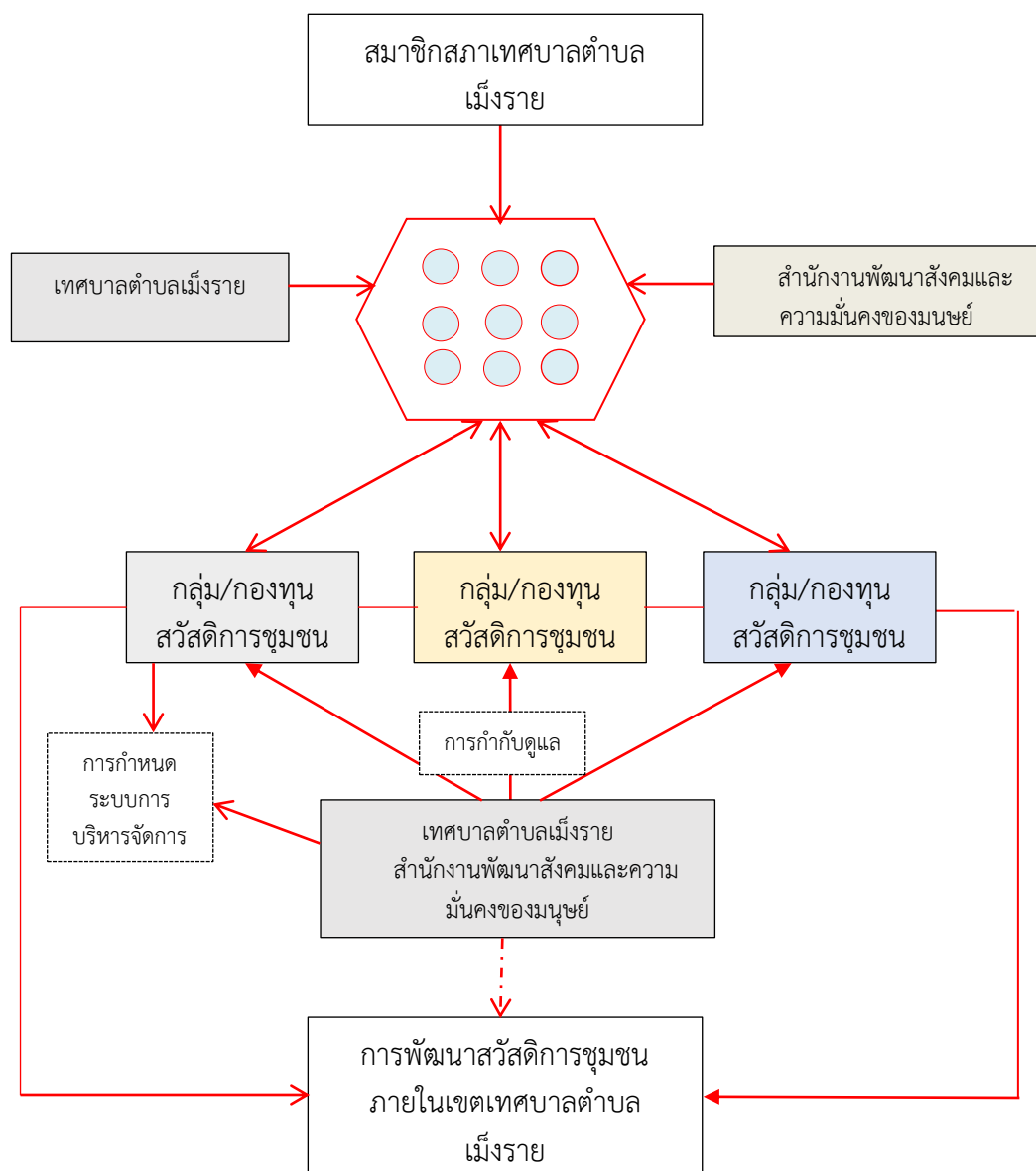
สำหรับกลุ่มสวัสดิการชุมชนของเทศบาลตำบลเมืองราย จังหวัดเชียงรายพบว่า มีกองทุนสวัสดิการทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการรวม 14 กลุ่ม ดังนี้

1. กองทุนเงินล้าน
2. กองทุน กชคจ. เป็นกองทุนเงินยืมที่ให้ชุมชนเวียนใช้กันในหมู่บ้าน ไม่ต้องคืนรัฐบาล
3. กลุ่มออมทรัพย์ (หมู่ 12) จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชน วัตถุประสงค์หลักคือ การปล่อยกู้ในการทำการเกษตร และการช่วยเหลือในกรณีการเกิด เข้าโรงพยาบาล และเสียชีวิต โดยมีเงื่อนไขว่า ต้องเป็นสมาชิกในหมู่บ้านอย่างน้อย 1 ปี
4. กลุ่มฌาปนกิจ ด้วยการจัดตั้งเป็นกลุ่มสงเคราะห์หมู่บ้าน ประกอบด้วยสมาชิกหลากหลาย
5. กองทุนหมู่บ้าน หมู่ 13
6. กองทุนแม่ของแผ่นดิน
7. ธนาคารข้าว
8. กองทุนกลุ่มพัฒนาสตรี
9. สัจจกสิกรรม 5 บาท
10. กองทุนเงินควาย
11. กลุ่มทฤษฎีใหม่
12. กลุ่มนาปรัง
13. กลุ่มสหกรณ์แม่ น้ำ
14. กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ

กลุ่มสวัสดิการชุมชนทั้ง 14 กลุ่มในตำบลเมืองราย เกิดขึ้นจากการที่ผู้นำชุมชนเช่นเดียวกับเทศบาลตำบลสันทรายงาม แต่มีตัวอย่างกลุ่มสวัสดิการในตำบลเมืองรายที่มีการบริหารจัดการที่ดีที่มีภาคีการบริหารจัดการร่วมระหว่างประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเชียงราย ได้แก่ กองทุนเงินล้าน 11 หมู่บ้าน กองทุน กชคจ. และกลุ่มฌาปนกิจทั้ง 3 กลุ่ม มีมาตรการกำกับไม่ให้สมาชิกค้างชำระหนี้ของกองทุน คือ การวางกฎระเบียบร่วมกัน ระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกและมีการชี้แจงกฎระเบียบให้สมาชิกได้รับทราบอย่างทั่วถึงเพื่อถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเคร่งครัด และการยึดหลักธรรมาภิบาลของสมาชิก คือ หลักความรับผิดชอบต่อที่จะชำระเงินกู้ยืมจากกองทุน อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นที่ส่งผลให้กลุ่มมีความเข้มแข็งน้อย เช่น กองทุนเงินล้าน 11 หมู่บ้าน ที่คณะกรรมการยังขาดพี่เลี้ยงแนะนำในการการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าจะจัดตั้งร่วมระหว่างหน่วยงานของรัฐและประชาชน

แต่หน่วยงานรัฐสนับสนุนในช่วงเริ่มจัดตั้งเท่านั้น ทำให้เสียโอกาสในการนำเงินกองทุนทำประโยชน์เชิงธุรกิจ สำหรับปัญหาอื่นๆที่ต้องเร่งแก้ไขสำหรับการบริหารจัดการกลุ่มสวัสดิการสังคมในชุมชนเทศบาลตำบลเม็ญราย คือ การเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการให้กับคณะกรรมการกลุ่มสวัสดิการ อันได้แก่ ทักษะการบริหารจัดการ ระบบสารบัญ การส่งต่องาน และคู่มือการปฏิบัติงาน เป็นต้น เช่นเป็นสภาพปัญหาเดียวกับกลุ่มสวัสดิการสังคมในเขตเทศบาลสันทรายงาม

จากกระบวนการเกิดขึ้นและการบริหารกลุ่มสวัสดิการชุมชนภายในเขตเทศบาลตำบลเม็ญรายข้างต้น สามารถแสดงเป็นแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แสดงกระบวนการสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มสวัสดิการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลเม็ญราย จังหวัดเชียงราย